

Sygn. akt I ACa 430/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Wolfke - Kobzar
Sędziowie:	SSA Adam Jewgraf (spr.) SSO del. Renata Szczerbowska
Protokolant:	Marta Perucka

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **M. F.**

przeciwko **L. J.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 17 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 1531/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu, uwzględniając powództwo ze skargi pauliańskiej powoda M. F. skierowane przeciwko pozwanej L. J., uznał za bezskuteczne w stosunku do powoda dwie umowy darowizn udziałów wynoszących po 1/2 części w samodzielnych lokalu mieszkalnym nr (...) położonym we W. przy ul. (...) wraz z udziałami w częściach wspólnych budynku i we własności gruntu, zawartych odpowiednio w dniu 18 marca 2008 r. i 20 maja 2009 r. pomiędzy I. J. a pozwaną L. J. – celem realizacji wierzytelności powoda w kwocie 240.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 marca 2008 r. oraz kosztami procesu w kwocie 3.000 zł, stwierdzonych prawomocnym nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu 13 maja 2008 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 109/08.

Jak Sąd ustalił w dniu 13 maja 2008 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu wydał nakaz zapłaty w sprawie I Nc 109/08, w którym nakazał dłużnikowi I. J. aby zapłacił powodowi M. F. kwotę 240.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 marca 2008 r. oraz kwotę 3.000 zł tytułem kosztów postępowania. Nakaz ten utrzymany został w mocy wyrokiem

Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 13 maja 2008 r.

Umową z dnia 18 marca 2008 r. I. J. darował pozwanej, będącej jego żoną, do jej majątku osobistego udział wynoszący 1/2 części we własności lokalu mieszkalnego nr (...), stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego we W. przy ul. (...) wraz z wpisanym udziałem w częściach wspólnych nieruchomości i we własności gruntu. Kolejną umową, z dnia 20 maja 2009 r. I. J. darował pozwanej do jej majątku osobistego pozostały udział, wynoszący 1/2, w tym samym lokalu, stanowiącym odrębną nieruchomość wraz z udziałami w częściach wspólnych budynku i we własności gruntu. W pierwszej z umów jej strony ustaliły wartość darowizny na kwotę 100.000 zł, w drugiej zaś na kwotę 40.000 zł.

W dniach 28 grudnia 2008 r., 25 września 2009 r., 30 czerwca 2010 r. oraz 24 września 2011 r. dłużnik składał w sprawie prowadzonej przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu pod sygn. akt I C 41/09 oświadczenia, w których wskazywał, że nie posiada żadnego majątku, jest osobą bezrobotną utrzymującą się z pomocy osób bliskich i prac dorywczych. W dniu 06 grudnia 2011 r. dłużnik I. J. zmarł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż powód wykazał wszystkie przesłanki z art. 527 kc niezbędne dla stwierdzenia zasadności roszczenia paulińskiego, z którym wystąpił.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku pozwanej, powoda w rozpoznawanej sprawie należało uważać za wierzyciela z uwagi na fakt istnienia tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi w postaci prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 13 maja 2008 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I Nc 109/08, utrzymanego w mocy prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu wydanym w sprawie I C 41/09. Ów tytuł wykonawczy wiąże przy tym nie tylko strony

i sąd, który go wydał, ale także inne sądy, w tym również sąd orzekający w rozpatrywanej sprawie (art. 365 § 1 kpc). Skoro zatem w sprawie powód posiadał tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi zarówno w chwili wytoczenia powództwa, jak i wyrokowania, to tym samym uznać go należało za wierzyciela uprawnionego do prowadzenia egzekucji z majątku dłużnika.

W świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności oświadczeń majątkowych składanych przez dłużnika w okresie od grudnia 2008 r.

do września 2011 r., uznać też należało, że dłużnik do chwili śmierci pozostawał niewypłacalnym, nie posiadając żadnego majątku, z którego powód – wierzyciel mógłby prowadzić skutecznie egzekucję. Niewypłacalność dłużnika, pogłębiona wyzbyciem się składnika majątkowego – lokalu mieszkalnego – w drodze obu zaskarżonych umów darowizn, utrzymywała się w chwili orzekania. Dłużnik zmarł bowiem 06 grudnia 2011 r., co oznacza, że stan jego majątku istniejący w dacie otwarcia spadku uległ utrwaleniu. Zdaniem Sądu bez znaczenia dla oceny wypłacalności dłużnika pozostawał fakt nieustalenia kręgu spadkobierców po nim

i ich ewentualnej niewypłacalności względem wierzyciela. Wprawdzie przyszła egzekucja prowadzona będzie przeciwko spadkobiercom dłużnika z całego ich majątku, to jednak istotne pozostaje czy będzie mogła zostać skierowana do tych składników majątku dłużnika, do których mogłaby być skierowana za jego życia, a które na skutek zaskarżonej czynności z majątku tego zostały wyprowadzone.

Nadto Sąd wskazał, iż w realiach sprawy na skutek zaskarżonych czynności prawnych pozwana otrzymała korzyść majątkową bezpłatnie, co przy poczynionych ustaleniach dotyczących niewypłacalności dłużnika, pozwala na uznanie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją pozwana. Zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 527 kc oraz przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 kpc w postaci braku wszechstronnego rozważenia zgromadzonego materiału dowodowego, a także nieuwzględnienia normy art. 229 kpc, wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez oddalenie powództwa, alternatywnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W złożonym środku zaskarżenia pozwana kwestionując wykazanie przez powoda przesłanek skargi pauliańskiej zarzuciła brak istnienia po stronie powoda wierzytelności, która mogłaby podlegać ochronie, a to z uwagi na rzekomy fakt zaspokojenia przez dłużnika roszczenia stwierdzonego nakazem zapłaty, co przyznać miał sam powód w sprawie prowadzonej pod sygnaturą I C 41/09 i co skutkowało naruszeniem przez Sąd meriti również przepisu art. 229 kpc.

Odnosząc się do tak sformułowanego zarzutu w pierwszym rzędzie zauważyć należy, iż w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu pod sygn. akt I C 41/09 dłużnik I. J. nigdy skutecznie zarzutu spełnienia świadczenia zasądzonego nakazem zapłaty z dnia 13 maja 2008 r. (sygn. akt I Nc 109/08) nie podniósł. Wszak zauważyć należy, iż wyrokiem zapadłym w dniu 22 marca 2009 r., sygn. akt I C 41/09 Sąd Okręgowy we Wrocławiu nakaz zapłaty z dnia 13 maja 2008 r. utrzymał w mocy. Prawdopodobnie zaś tego wyroku w postępowaniu ze skargi pauliańskiej podważać nie sposób (art. 365 § 1 kpc). Tym samym przywołane w apelacji zarzuty naruszenia zarówno normy art. 233 kpc jak i 229 kpc nie są trafne.

Po wtóre przypomnieć trzeba, że warunkiem dochodzenia ochrony prawnej na podstawie art. 527 § 1 kc jest wykazanie posiadania wierzytelności w stosunku do dłużnika, który dokonał kwestionowanej skargą pauliańską czynności prawnej. Wierzytelność tak powinna istnieć zarówno w chwili dokonywania zaskarżonej skargą pauliańską czynności prawnej jak i w chwili wytoczenia powództwa na podstawie art. 527 § 1 kc. Taka sytuacja w rozpoznawanej sprawie istniała, skoro poza sporem pozostaje, że wierzytelność w kwocie 240.000 zł z należnymi odsetkami od dnia 20 marca 2008 r., i kwocie 3.000 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, potwierdzona była prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 13 maja 2008 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie o sygn. akt I Nc 109/08 oraz prawomocnym wyrokiem tamtejszego Sądu z dnia 22 kwietnia 2009 r., sygn. akt I C 41/09 utrzymującym w mocy ów nakaz. Dodać trzeba, że poza odwoływaniem się do przebiegu postępowania w sprawie I C 41/09 w rozpatrywanej sprawie pozwana nie zaoferowała jakichkolwiek dowodów, które mogłyby wskazywać na zaspokojenie wierzytelności wynikającej z nakazu zapłaty.

Tytuł wykonawczy zaś uprawnia wierzyciela do prowadzenia egzekucji z majątku dłużnika, przy czym skład majątkowy, który ubył z tego majątku na skutek zaskarżonej skargą pauliańską czynności prawnej, jest traktowany tak jakby nadal w skład tegoż majątku wchodził (art. 527 § 1 kc, art. 532 kc). Organ egzekucyjny, wedle art. 804 kpc, nie jest przy tym uprawniony do badania zasadności i wykonalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Tytuł wykonawczy, w tym także w postaci prawomocnego nakazu zapłaty zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, co trafnie podkreślił Sąd pierwszej instancji, zgodnie z normą art. 365 § 1 kpc, wiąże nie tylko strony i sąd, który go wydał, lecz również i inne sądy, w tym orzekające w rozpoznawanej sprawie, które nie są władne podważać prawidłowości wydanego nakazu zapłaty ani też w postępowaniu ze skargi pauliańskiej stwierdzać wygaśnięcia zobowiązania lub niemożności egzekwowania zobowiązania z tytułu tegoż wynikającego. Kwestionowanie uprawnień powoda do prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi, lub jego następcom prawnym, oparte na zarzucie, że nie jest on już wierzycielem dłużników, przysługuje wyłącznie dłużnikom, którzy mają prawo wniesienia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu (art. 788 kpc) oraz ewentualne prawo wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego opartego na

wykazaniu zaistnienia przesłanek z art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Ponieważ powód w chwili wytoczenia powództwa oraz wyrokowania niewątpliwie posiadał tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi, to tym samym miał prawo do prowadzenia egzekucji wierzytelności tymże tytułem stwierdzonej z majątku dłużnika (ewentualnie jego następców prawnych), co ostatecznie przesądza o wykazaniu przez niego skutecznie legitymacji czynnej w procesie wytoczonym na podstawie art. 527 kc przeciwko pozwanej (osobie trzeciej), która dokonała z dłużnikiem zaskarżonych czynności prawnych i to pod tytułem darmym, co równocześnie pozwala na zastosowanie uregulowania zawartego w normie art. 528 kc.

Dodać na marginesie należy, iż poszukując zaspokojenia swej wierzytelności powód wniosek egzekucyjny kierować będzie musiał przeciwko następcom prawnym dłużnika (spadkobiercom), dołączając do niego tytuł wykonawczy (nakaz zapłaty opatrzony klauzulą wykonalności), co będzie dawało następcom prawnym dłużnika możliwość podejmowania ewentualnie wskazanych wyżej akcji obronnych. Tytuł wykonawczy jest podstawą do prowadzenie egzekucji ze wszystkich składników majątku dłużnika (art. 803 kpc) zaś wyrok pauliański będzie użyteczny dopiero wówczas, gdy okaże się, że przedmioty z których wierzyciel chciał przeprowadzić egzekucję, przeszły do majątku osoby trzeciej.

Z omówionych wyżej przyczyn apelacja nie mogła odnieść pożądanego rezultatu i jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, z mocy art. 385 kpc, podlegała oddaleniu.

MR-K